

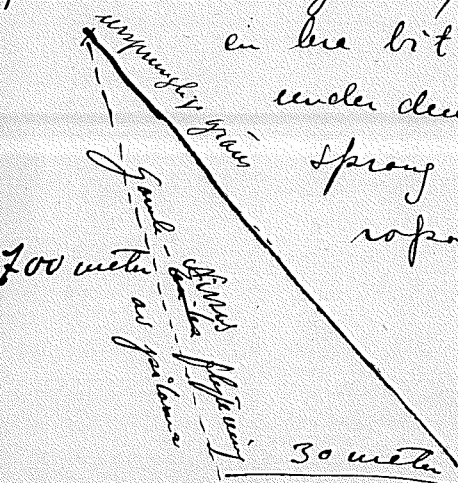
Uppt. av Carl Gustaf Carlsson

869
Anmärkingar:

efter handskrift Verbut förenam

i Odensjö, Summerbo
Småland

155. I min farfars tid fanns det i Odensjö
en gammal man, som kallades Gamle-Miss. Samtidigt
som denne låg i sjöbataget, såg min farfar, far-
mor och de öfriga hemmen komma sätande över
mossen. De blevo mycket förvånade, när de såg att
han låg för strölen. De de kommit hem, vände de
emellertid hans släktingar, som ville ha hjälp
med att klä till. Sjättio år efter upptäckten
fick vi med oss, där gårdgårdarna var flyttade
en bra bit in på grannen mark. Det gick
under denna tid en sägen, att Gamle-Miss
sprang omkring på ågarna om vatten och
ropade: "då å' det, då å' det!"

Carl Gustaf Carlsson 1915
nr 151-154

2 2

Uppt. av Carl Gustaf Carlsson

efter Lantman Ingvald Lindell

i O. Thorsås

Kronobugs län

Anmärkingar:

70-årig

151. Så följande i Sjöbal var det många, som mötte honom i trogen mitt på ljusa dagen. Och det hände ännu för en par år sen, men han visade sig än, och jag inte.

152. Y Ingvald Naleb. x
Det var i min barndom
är blott, som för fram i tröskan över åkrarna och
rättarna. Det var ängarna, som flyttat på lamm
och som var fylliga, tills de blivit flyttade rätt
igen.

153. x
För min bror Salomon dog, kom han
hem till vatten i rad. Det kom mitt i vatten
en lång mager Karl med rött skägg och ställde
sig i darran. Jag bad honom stiga in, men det
ville han inte. Men inte kunde jag ha, än det
var bror min, men då jag på morgonen talade

Om det jag ser, för min clatter sa han: "Nej!
Man inte tro, men, vad han blivit mager!" Men
jag vill inte tro det, förr jag inte ser honom
på länge.

X

15%. Kommer det helt plötsligt några
droppar blod från näsan, så kan man vara
säker på, att det blir dödsfall i släkten. För
innan min bror i Finland dog, kom det
tre droppar blod från näsan på en gång. De
var så mycket stora, och näsan hade inte
blott på årtal.

869 C. G. Carlsson 1915 m 139-148

LUNDS UNIVERSITETS FOLKMINNESSAMLING.

Småland
Dio. häradet

Uppt. av Carl Gustaf Carlsson

Konga o. Kinnareds län

efter Agnes Sörensen

i Ö. Thorså

Kinnareds län.

Anmärkingar:

30-årig

39. Man stod en gång och kånade, men fick
intet svar. Då kom det en karing in, o han sa, att
man skulle lägga tre par silverlantar, så stora som
hach, i kånan, så skulle det hjälpa. Man gick
då, och en stund fick han svar.

40. En gång folk årgång. Den som hade börjat
vanta sin hälle i. D skulle gå till tre kyrkor
och öpp i alla kyrkorna ända till kyrkorna.

41. De man är uti och åter och det vänger sig på
den man se hästen mellan ören, så den man
spöhet.

42. (Man ska bucla ut dicker av idom man tecken
och den för och i den efter) och samla slaggan;
blandar man den sin i nejät, bli den som jäst.

143. juldagen för i måkas; sin ska man testas
6. upp annandagen för sin måka; denna göt
pachas väl ihop på ett ställe; ingen får skingras
från högen för då kommer i ett kornet hem i
samtal flak under året.)

144. På en gård här rycker man att ett blad av
varje kornsort, de korna släpps ut om våren.
Dessa knyter en spjället, för att korna ska
komma samla sig hem om kvällen.

145. Middnattstiden julkas man en
kvist av alla träd & en blomme av alla blomster,
16. många man kan få tag i; och hänga upp
kvisterna i taket. Den kvisten man sin kreaturen
seer, de de bli sjuka.

146. Julaften ska man gå ut och titta i
himlet. Ser man någon ritta därinne vid bor-
det med korna på himlet, så blir horn eller korn
gift under året; är någon himmellos, då det kan.

147. Julnatten ska ljus brinna hela natten. Åker
Karlslagen för i rötter; är det på morgnen fjät
man hela ut, baktar det ständ. hela de in, ska
barn förtas i gårdens under året.

178. Suo från söder till vinter i fjällen

869

7

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Uppt. av Carl Johan Lundberg

Anmärkningar:

efter skomakaren
Johan Wahlgren

i J. Thorsén

Kunskaps län

67. Prostén Nyman: Måhelt hade en dräng, som var gån med att släsa. En kväll tog prästen drängen med sig till en lekstuga och lät honom titta in genom fönstret. Då fick han se, hur djävulen i skymal var en stor svart hund för omkring på golvet och nafsade i benen på den, som släsat. Sen kom aldrig den drängen mer på nya lekstuga.

Uppt. av Carl Gauthard Carlsson

efter Skomakaren Johan
Waldgren

i Ö. Thorsås

uppt. av Kronsbergs län

Anmärkingar:

dag 73 - sijn julen 1913
Nymman -

68. En gång var det en gammal som
låg sjuk, och det visade sig en åtsäck
paddla på skutan och den ville åt stupen
på himen. Prästen Nymman (Lda; Ushuett)
Thickades efter. Och han kom och manade
och manade, så paddlan flyttade sig en
på gammals mage och ville bite honom
där. Till sist gick Nymman in i stället
hannen en på golvet, dit han föll
med en förfärligt bråk. Och det blev en
bråk, som uppfyllde hela rummet.
Så det kom en väl förstådd vad det
var för en paddla —

Uppt. av Carl Gustaf Carlsson

efter Lauter. Aug. Carlsson

i Möre, ö. Thurså

Kronobergs län

Anmärkningar:

Mst över 50 år.

69. De prästar, an i Torstjör fanns för en gulebe, som hade en spiritus i en dosa och var gång han öppnade dosan, så folk, an där låg en solskilling. Och det ständt var, för sig var guleben.

70. Den gamle Klocharn kan kunde stänna blod. En gång kom en brude vars bruden för blodgång, springande vilt i vatten från Åsluberga by för att söka honom. Klocharn så till honom att de han kom hem om blodet stannat. Karlen gick, men motades på skolgården av en stor rygga, så han kunde varken gå tillbaka eller gå hem. Han vinst ingen annan råd än att gå upp på Stommen och det gjorde han och låg där över vatten. De han kom hem på morgonen, var blodet stannat.

Uppt. av Carl Gustaf Carlsson

Anmärkingar:

efter hantverkaren
August Carlsson

i Mön, J. Thorsås

Fönga till föreläsning

71. Prsten Andersson i Slorvautorp
hade en dräng, som var mycket begiven på
en dans. På en kväll, då prsten och drängen
älske förbi en lekstuga, där dansen var i full
fart, så prsten till drängen, att han skulle stiga
av vagnen och titta in genom fönstret. Det gjorde
han; och han såg då, hur en hel mängd onda
anden gick omkring på golvet och klatschade
till prsten med fisker, då dansen inte gick
fort nog. Sen den stunden gick han aldrig
på någon lekstuga mer.

Uppt. av Carl Gustaf Carlsson

efter Lantbr. Aug. Karlsson

i Möre, Ö. Thorsås

Kronobergs län.

Anmärkingar:

72. Den som har en svart konstbark kan inte bli av med den. Den kan inte förgås på något sätt, och den som sål om den måste bära den med sig vart han går. Det var en gulke i Thorsjö förs, som prästade ha svartkonstbark, och om min morber sådes det samma.

Uppt. av Carl Johan Carlsson

efter hustrun Johanna Pettersen

i Möl, i. Thorsås

Kronborgs Län

Anmärkningar:

f. 1846 i Tringsås

73. De någor för från villaparkaten eller
något av de vis sorters skott, skulle det
skjutats över honom. Hade man ingen
borsa, lades knut i tre högar på en tallrik,
varjeften tallriken hålls över den sjukes
huvud och knutet tändes på.

74. Villaparkaten kunde också bostas genom
en klok stöpt blom över den sjuke. Den klocke
tog en hållbara eller, där ingen sådan fanns, skars
det kat i en vanligt runt brett, varjeften detta lades
över ett fat med vatten. Funnit smältes i en stöp
sked och hällades sen genom hålet ner i vattnet
där antogs det de alla underligaste former, och ju
"astigare" kunnfigurena blev, av desto
väre slag var skottet.

Uppt. av *Cullqvist och Ståhl*

Anmärkingar:

efter *f. kyrkoståndsmannen*
Johanne Petersen
i *Mari J. Thorsen*
Kronobergs län.

f. 1846 i *Tringsås*

44. För talas det mycket om tosa-
lett och grinsabett. Tosan fanns i
vatten och var smal som en här eller
tagel, grinsen i ruttet trä. Det beteck-
nades, att det bullrade friskt skars upp
så att varit fika rinner ut, varför
det omvandlas med en trase och
hålls en stund i kokande vatten.

Uppt. av Carl Johan Carlsson

Anmärkingar:

efter Lantbrukaren

A. Andersson

i Käresta Håcka gård,
Lundby, Kronob. län

född 1867 på Samma
gård.

76. Efter skogsbranden 1868 här i Lundby
väkte det opp massor med hallonris på fallen.
Det kunde hända att folk i stora skogar,
funtti, sekti stycken, om sammanman
gärd sig ut för att plocka hallon. Kommo
de för tidigt på morgonen - vid 2-3 tiden
- fingo de höra skogsmanus skrämt, och
vilket många blev så skrämde, att
de sprango hem och inte vågade
plocka hallon den dagen.

77. Min far hade en gång varit i Stockholm
varefter han för nyvägen till Kalmar och därifrån
gick till Lundby. Då gick han rakt mellan
benen på en jätte, som kom traskande och
som såg ut att vara en jätte. "Vil!"
sa far, när jätten gick över honom, för han
var det.

Uppt. av Carl Gustaf Stacken

Anmärkningar:

efter handboken af J. Andersson

f. 1867 på samma gärd

i Naisla Hachaguel, Ennely,

Kongshö Kungävs län

78. För några år sen dog här en Karl, som varit kolare i sin ungdom. En gång då han satte i sin kalasliga och höll på att äta kallsvard, hörde han ett fästligt brak i luften, och med det samma kommo tre svarta hundar inspringande. Han tyckte, de sågo hungriga ut, så han kastade till dem några ben att gnaga på. Strax därpå kom en skogssnara springande i vildast fart med bröstet hängande öfver ryggen, och efter ^{en liten stund} jagade Odlin förbi. "Säg den jakten?" skrek han till kolaren. Kort därpå smekte en skott, varefter Odlin kom ridande tillbaka med den döda skogssnaran framför sig på hästryggen. "Hindra aldrig jakten för mig mer!" skrek Odlin till den förskräckte kolaren, då han for förbi.

Uppt. av Carl Gustaf Stach

Anmärkningar:

efter Soldat Melin

Samma historia alltså
i Fureby och Hovmantorp.i Kåsta, Fureby socken,
Kronobergs län.

79. För icke så länge sedan blev en kvinna,
som kallades för Tafta-stukan (Stumka från byn
Tafta (?) bystagen i bygd Ståbåhus i Håfman-
torps socken. Hon var länge i trälens värd, mjäl-
kade korna på husegården och abborrade på sjö-
båtarna åt dem m.m. En dag var hon emellanåt
i en korn för att stjåla mjöl, då mjälmannen kom
att stöta av henne den röda trall hatten som
gjorde henne osynlig, och hon blev på så sätt fri.

Uppt. av Kauter Waldgren

Anmärkingar:

efter f. Kalam skug. Petrusen

70-årig

i Furuby,

Kronobergs län.

18

80. En natt på sommare skjutade jag min ryttar på den väg, som går förbi Maderjö kyrka. Vid vägkanten såg jag då två Karlar, som sågde ut armarna mot oss. Men jag tvivlade, att det var riktiga människor, och skrek till dem: "Mj skrämmar ni inte, jag är inte så rädd!" Men strax började gubbarna råka, och till sist blev de så höga som en spannmålsbål, som stod i närheten. Sin försvann de.

Nå vi kommit hem, gick min ryttar in i stugan, under det att jag spände från hästen. Sin jag gått in, gick min ryttar ut och stängde förstuddörr, och då såg hon samma gubbar, som jag sett vid M. kyrka, fast hon inte talade om det förrän dagen efter.

Vi trodde följt, att gästarna skulle häva sig på vagnen och trötta ut hästen,

19
19

kom de bukke, men det gjorde de ej,
for dyret var ej svædigt, da vi kommed
hem.

Uppt. av Kauter Waldegren

efter f. Kolman Aug. Petersen

i Sundeby,
Kronborgs län

Anmärkningaz:

81. En kväll i oktober 1903 gick jag upp till Sundeby by för att hälsa på en man, som var än död. Vid spittiden gick jag ner, och då var det mycket mörkt. Då jag kommit mitt för kyrkogården, såg jag en lösack gående på pyra ben invid kyrkogårdsmuren. Snart försvann den, men strax efter blev jag förföljdt tätt och mycket illamående. Jag låg sen sjuk hemma i två månader, och sen skjutades jag till lasarettet i Värjö, där jag var två månader. Men sen blev jag brett igen.

Uppt. av Carl Gustaf Carlsson

Anmärkningar:

21

efter en 60-års man, f. d.

lantbrukare

i Flakmala, Tuusula

Kongas län Kemobergs län

82. I Stanford kom här i rosen finnd
 det tomtar. En gång, då jag var där med tre malla-
 lass, slogr slorance opp av sig själva utan att man
 kunde se upp, så det var ju klart, att det var
 tomtarna, då jag för stunden var ensam i
 hela kornen. En annan gång hade mjölnaren
 stannat kornen och låg och sov, men ändå
 hörd både jag och mjölnarens hustru från korn-
 kammaren, hur det mal och gnatte i kornen.
 Jag undrade förstås, vad det var, och ville gå
 se efter, men mjölnaren sa, att det var
 bara tomtarna, som molo och att det var bäst
 att inte störa dem. Och en andra gång mjölnaren
 nättid stannade kornen, förklarade det att
 pipa och gnatte en stund efteråt var
 bland hjulen. Det var förstås tomtarna, som
 arbetade där inne och som icke visste, när
 mjölnaren slutat att mala, utan fortsatte
 sitt arbete.

Uppt. av Carl Johan Carlsson

Anmärkningar:

22

efter "Josopa-Lena"

omkring 1700.

i Nöbbeles socken,

unga tid
Kronobergs län

Att allmänt känt under detta namn. Leva på att skjuta gravarna på kyrkogården. Skript religiös trovärdig, men har livlig fantasi. Har sett och manat ut djävulen att skillegå gånger om, m. Tröstjättarna hos en avlidne kyrkobesören skulderist.

83. Det var en kväll på den tiden, då jag tjänade inne i staden (Växjö), som jag skulle gå hem till min gamla mor som bodde här i socknen. Ja, jag gick från 'Växjö' i salvedgången och det var sommar och gult väder, och just som jag gick förbi (ö.) Thorsås kyrka, slog klockan tolv. Men jag var inte alls rädd eller förlägen på någonting utan fortsatte och tog strax över för kyrkan av på häradsvägen vid Odgården. Det var färd när jag kommit in i hagarna, som de hette Kalla Torsåsemarkerna som jag började tycka, att det var märkligt, för det är det ju alltid där i den långa skogen. Och så började jag tänka på, att här i skogen hade en Karl, som hette Ros och som alltid var full som ett vin, färdit ihjäl en natt. Det var en träkars oppsett i skogen, så

folk, men hans hjärta hade i alla fall inget
ro, fast han blivit kistligt begravd på
Thorsdals kyrkogård. Sedan efter han dött, kunde
ingen köra där förbi utan hästarna måste också
ledas vid huvudet, och många var det som
hade råkat ut för Ros och nättarna. Som
jag gick på väntan vägkanten, där gatan inte
har varit alltför god, var jag inte precis rädd, men
jag tyckte i alla fall, att det var konstigt
att gå där i skogen ^{LUNDS UNIVERSITETS} ^{FOLKMINNESÄKTIV} nättarna. Men jag
hade knappt kommit så långt, så jag var
mitt emot det ställe i skogen, där Ros hade
stod, efter vad folk sa, då jag fick se en
fasligt lång karl komma gående emot
mig. Och ju närmare han kom, desto bättre
kunde jag se, hur han såg ut. Han gick
sakta och med nedbäjt huvud, men det
särta ansiktet var jag aldrig sett: det var
så svart, så svart, ja svartare än skorstens-
pipan och ögonen de glödde som eld. Men
jag kan inte beskriva, hur det var, men jag
trodde inte, att det var något spöke utan
att det var en riktig människa. Så när han
var rätt framför mig, hälsade jag "Gott
afton", som jag lärt mig i stället för

"Gå kväll", som vi sad på kummen. Men karlen
sa ingenting utan bara glodde mig in i an-
siktet. Jag tordde då, att han var ute för att
möta sin färbud och nu tog fel på mig och
henne, så jag svarade försäkrande: "Jag är
inte den, I söker!" Men så det, det skulle jag
aldrig ha sagt. För jag fick en örfil så för-
skräcklig, att örat lättes och jag var dövt efteråt
i veckotal. Och karlen, han gav upp ett skri-
så farsansfullt att det gick genom mörk-
ret och det var först, när jag hörde
det skicket som jag begrep, att jag råkat
ut för en gäst, för det var ett riktigt
gästskick och så skiter ingen män-
niska. Och sen satte han av med full
fart åt Thorsås trä, för där han ju var
begraven. Men jag sprang till närmaste
torp och kullade upp gattet, som jag
kände, mitt i natten, och så fort torp-
kvarnen fått syn på mig, skrek hon: "Be-
var oss väl, barn, bli du nu ut! Du ser
ut som om du legat i graven i fjortan
år; du har bestämt råkat ut för Ros!"

25
25

Men jag had henne teja, för då en raket
ut för spöke, för man får inte tala om det
för någon, förän solen gått upp. Så fick jag
ligga i torpet över natten, men jag frös och
hackade tänder och var sjuk hela natten. Och
att det var en riktig gäst, som jag varit ute
för, det märktes nog, för där efter var jag
utslagen i hela värdet, som folk alltid
blir, då man får orfilar av spöke. Men
had jag bara inte hälsat Cu-aften och
så nämnt Cuod namn, så had inte
gästen rätt mig, det har jag hört många
männer säga, för vilka jag berättat detta.
Men sant är det, för jag säger inte.

Uppt. av Carlquist Carlsson

Anmärkingar:

efter en 60-års man, f.d.
bottbureau
i Flåmala, Singsås socken
Kronobergs län

Sammanen 1911.
Angående Putta-lång-haka
jfr Wjelman: Fälskrikning
II: sid 230.

84. I min ungdom hörde jag en historia om en gammal stygg kätting, som hette Putta-lång-haka, och lilla gonisse. Lilla gonisse tjänade hos Putta-lång-haka och drog till henne mycket ägodelar. Men kättingen var snål och för att inte hennes släktingar skulle få något efter henne, då hon var död, tog hon och grävde sin pengar och andra ägodelar i en stor kist, på gårdplanen till sitt hus. Emellertid dog kättingen och fick förstås inget i sin grav utan kom en natt till sitt förra ställe för att se till sin skatt. Men det uppte folk på gården, och detta hade en dräp. En natt, då denne såg kättingen från omkring på gården och krässa i jorden, frögade han lilla gonisse, för hon var fortfarande levande, vad

han egentligen illa. "Ja, det ska jag säga dig," sa
lilla gonissen, "känningen har lagt sina pengar i
en stor kopparkärl och grävt ner dem här
på gården. Vänligen vänta kommer han tillbaka
för att se, om de finnas kvar, men om de
inte, så kan du låta ta upp dem om du
bara lyder mitt råd och inte tager äret, som
finns i kitteln utan lämna ut kovan. För
du älskar, är du olycklig."

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Närsta dagen smög sig drängen ut på
gården, letade rätt på det stället, där han såg
känningen kravla, började gräva och hade snart
stätt på skatten. Det var en värdig korg med
~~guld~~ guld och silver. Så han plundrade frönt
fickorna fulla och ren hatten. Men så snart
och då han såg att han inte lyckades sig om
lilla gonissens varning utan tog alltihop i kitteln.
Han ville han skoja med känningen, och lade där
för l-rt i kitteln. Så tyckte han, att han gjort
det bra och gick sin väg.

Bortåt vägen kom Putta-lång-haka
som vanligt för att se till sina pengar, och man
tänkte sig så ilaken han blev när han fann
att allt var borta och kitteln till på köpet full
med sk-t. Så for han fram och tillbaka på
gården och tjuv på ilaken. Men så fick han
syn på drängen och lilla gonissen, som lågo

Uppt. av Carl Johan Carlsson

Anmärkningar:

2828

efter en 60-års man, f. d.
lantbrukarei Klåmåla, Trings
Kronbergs län

II

på lagårdstaket och skattade, och en
 klev hen till vägen för hen bröjade en
 ana vem det var som tagit hennes
 pengar. Emot taktet stod en lång bekr
 kände upprikt, och kättingen försökte en på
 denna klättra upp på taktet. Men halmen
 var glatt, och kättingen halkade ieligen en
 igen till chängens och visseras stora glädje
 Men de småningom lyckades hen på fötterna
 och knövlade sig allt högre upp. De hen
 nästan var uppe, blev chängens räddad och
 kastade lilla gossens rakt i fönsten på Putta-
 läng-hälsan, så att balle rullade en på
 gårdens, där de kommo i det vildaste
 slegsmal.

När de slegits en stund, frågade
 lilla gossens chängen: "Vem tror du tar på-
 a?"

- "Å, det gör nog Kåringen", sa drängen. ^{29. 29.} Lilla
gumman slogs då om en värm än frunt och om
en stund frågade han omigen: "Vem tror
du får rå-a ut då?" - "Kåringen", smack
drängen, som hade förlit sig till
slagsmålet. Nimen till att sitta ut stita
och bitas, ty en hade han råhat i rikliga
mått. "Vem får rå-a ut då?" skulle
gumman utmaning, då han som bär ut
i farten. - "Å ja, det får nog du", lilla
gumman; i Sids namn ska du en ha
hade ju väl du gjort", sa drängen.
- "Det namnet skulle du ej namnet på
skulle du också ju, vad du förtjänat,
men en kan jag inte rita dig", svarade
lilla gumman.